

УДК 378.6/14:614.21

Юлія Колісник-Гуменюк

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

Сучасне суспільство перебуває в пошуку духовного та емоційного заповнення, потребує людей які розуміли б потребу формування морально-ціннісних відносин. Деморалізаційні впливи асоціальних верств суспільства, зниження загального рівня культури та моральних цінностей призводять до знецінення морально-етичної культури, руйнування свідомості людей. У цих умовах проблема гуманізації освіти в цілому, і гуманізації професійної сфери зокрема, стає виключно актуальною. Важливим є посилення уваги як до загального морально-правового, так і до професійно-етичного становлення особистості майбутнього фахівця. Об'єктивний рівень професійної підготовки майбутнього фахівця визначається сформованістю його професійних і особистісних якостей. Очевидним є факт, що не лише сума знань, умінь і навичок, а синтез компетенцій, практичного досвіду та професійно-етичних якостей є показником ґрунтовно і різнобічно підготовленого спеціаліста.

Метою статті є визначити концептуальні основи формування професійно-етичної культури майбутніх медичних фахівців.

Знання, які отримують студенти в навчальних закладах, несуть певну смислову функцію, що зумовлює виникнення пізнавальної і професійно спрямованої мотивації. Поступовий перехід у межах професійної підготовки від навчальної діяльності до професійної забезпечує поетапну трансформацію мотивів з навчальних у професійні. Ефективним процес професійної підготовки вважається лише за умов взаємозв'язку професійного навчання із професіоналізацією майбутнього фахівця [3, с. 157]. На нашу думку, професіонал – це не просто фахівець у певній сфері трудової діяльності; професіоналізація передбачає не лише включення особистості в професійну діяльність, наявність

вимог до професійної освіти та рівня кваліфікації, існування суспільної потреби у професійному удосконаленні, а й формування належного рівня професійно-етичної культури.

Значну увагу дослідників привертало питання етики, медичної етики та її взаємодія з професійною культурою. Проблеми етики досліджують Т. Г. Аболіна, Г. П. Васянович, С. В. Вековшиніна, В. В. Єфименко, Н. В. Коваленко, В. Л. Кулініченко, О. М. Лінчук, Х. П. Мазепа та ін. Питання медичної етики досліджували: Ю. Г. Віленський, А. А. Грандо, В. Ф. Москаленко, Н. В. Пасечко, М. В. Попов, І. Я. Сенюта та ін. Проблеми духовності та особливостям формування моральних якостей приділяли увагу Л. М. Архангельський, М. О. Бердяєва, Г. П. Васянович, Л. С. Виготський, Р. О. Гришкова, І. О. Ільїна, О. І. Зелінченко, А. О. Кияновський, І. В. Ковальчук, Г. С. Сковорода, К. Д. Ушинський, І. П. Ящук та ін. Специфіку та завдання професійної культури досліджували: О. В. Аніщенко, Г. О. Балл, С. Я. Батишев, В. Ю. Стрельников та ін. Культуру як складову професійної підготовки особистості досліджували В. А. Бачинін, О. Ю. Костенко, В. Г. Кремень, М. К. Мамардашвілі та ін. Формування професійно-етичних якостей фахівців різних професій Е. Л. Гришин, Я. С. Котигер, О. М. Лапузіна, Н. Є. Мойсеюк, І. І. Чернокозов, В. Н. Чернокозова та ін.

Рівень сформованості професійно-етичної культури виражається в потребі самовдосконалення і самовираження в умовах професійної діяльності та у неперервності підвищення кваліфікації. Завдання формування професійної етики майбутніх фахівців полягають у розвитку моральної свідомості, формуванні моральних почуттів і переконань; виробленні звичок моральної поведінки тощо. Основою формування етичних поглядів фахівця є знання принципів, вимог і норм моралі та їх специфічного відображення у професійній діяльності в певній галузі.

Специфіка професійно-етичної культури майбутнього медичного працівника визначається своєрідністю діяльності медика, широким спектром його професійних функцій і різноманітних морально-правових аспектів діяльності. Тобто професійно-етична культура медичного працівника є інтегрованою якістю

особистості майбутнього медика, яка формується у процесі професійної підготовки в міру засвоєння студентом певних цінностей, закладених у професійному і духовному досвіді діяльності в галузі охорони здоров'я та розвитку медицини як науки.

Відомий фахівець у галузі медичного права С.Г. Стеценко вважає, що в процесі еволюції суспільних відносин у сфері медичної діяльності сформувалася цілісна картина сукупності соціальних вимог до галузі охорони здоров'я. Взаємодія окремих правил поведінки, звичаїв та норм становить загальну систему соціальної регуляції цієї галузі. Основними видами суспільних норм, які регулюють різноманітні відносини, що виникають у різних напрямках охорони здоров'я (медичні правовідносини), є: норми моралі, звичаї, корпоративні норми, норми права [10, с. 40]. Важливою особливістю сучасного стану системи охорони здоров'я є посилення тенденцій до чіткої морально-правової регламентації медичної діяльності. Юриспруденти зазначають, що одним з напрямів правової реформи у галузі охорони здоров'я має стати визначення міри відповідальності за невиконання або неналежне виконання законодавства для всіх установ та організацій, що беруть участь у забезпеченні конституційного права громадян на отримання необхідної медичної допомоги [8]. Водночас, як показує наше дослідження, сьогодні для медичної галузі не менш важливою є чітка регламентація професійно-етичної сфери.

Відповідні норми закріплені в міжнародно-правових актах у галузі охорони здоров'я, зокрема в Міжнародній клятві лікарів, Міжнародному кодексі медичної етики, Етичному кодексі професійної етики медсестер, Лісабонській декларації прав пацієнтів, Декларації про політику у сфері забезпечення прав пацієнтів у Європі тощо. Ці міжнародні правові стандарти в галузі охорони здоров'я закладають підвалини, на основі яких вдосконалюється вітчизняне законодавство з урахуванням українських традицій та реалій.

Етичний кодекс медичної сестри України [2] розроблений з урахуванням міжнародних правових актів та інших документів у сфері медичної етики, зокрема

Кодексу професійної етики медичних сестер Міжнародної ради медичних сестер, Морального кодексу медсестер Американської асоціації медсестер, Етичного кодексу медичної сестри Росії, сестринської Клятви Флоренс Найтінгейл. Він повинен стати моральним ядром та основою незалежності сестринської професії і важливим етапом реформи сестринської справи в Україні. Цей Кодекс розроблено відповідно до деонтологічних і біоетичних принципів, а точкою відліку є права пацієнта, гарантії реалізації, охорони і захисту цих прав у сучасному суспільстві. На переконання фахівців з медичного права, з якими ми повністю погоджуємось, він має бути затвердженим у якості підзаконного акту [9]. Необхідно також розробити та затвердити текст присяги для медичних сестер України.

Окрім цього, етичні норми медсестринської справи потрібно закріпити у Медичному кодексі України, необхідність прийняття якого зумовлена завданнями реформування охорони здоров'я, розвитку науки і прогресу медицини. Модернізація медичної освіти в Україні передбачає нові підходи до структури, змісту та форм організації медичної освіти. Потреба їх оновлення зумовлена врахуванням специфіки медичної діяльності, що потребує постійного вдосконалення, адже її об'єктом є людина.

Сучасний медичний коледж – це навчальний заклад, який здійснює загальноосвітню та професійну підготовку молоді на якісно новому науково-методичному рівні, основних завдань медичних коледжів – виховання професійно-етичної культури студентів, модернізація підготовки найбільш масової професії середнього медичного персоналу – медичних сестер. Реформування сестринської справи спрямоване не лише на професійну автономію, а й на створення нової окремої самостійної галузі медичної науки. Автономія сестринської професії та набуття нею наукового суверенітету означає її самодостатність. Тому й професійно-етичні вимоги до медичних сестер не набагато нижчі, а в деяких аспектах – суворіші, ніж відповідні вимоги до лікарів. Сестринська справа у нашій державі поряд з іншими медичними професіями

повинна примножувати гуманістичний потенціал медицини й охорони здоров'я загалом.

Як відомо, розвитку професійно-етичної культури медичних працівників сприяє принцип колегіальності в медицині. Колегіальність передбачає увагу до особистості колеги-співробітника, прагнення безкорисливо надати йому допомогу у вирішенні професійних завдань і, якщо необхідно, вказати на його помилки та осудити його аморальні чи, тим паче, кримінальні дії, не приховуючи їх. Однак у клінічній практиці зустрічаються випадки нехтування цим професійним принципом з боку середнього медичного персоналу. Тому вже під час навчання в медичних коледжах викладачі усіх циклів дисциплін мають навчати студентів до роботи в колективі, в команді, а також професійно-етичним аспектам взаємодії та співпраці в галузі охорони здоров'я.

Важливими принципами діяльності педагогічного колективу медичного коледжу є застосування особистісно орієнтованої моделі навчально-виховного процесу, зокрема творчого поєднання педагогічного управління навчально-пізнавальною діяльністю майбутнього медика з боку викладача із його власною ініціативою, самостійністю та активністю; співробітництвом, партнерством між ними; постійним самовдосконаленням; формуванням особистості з активною життєвою позицією. Принципи діяльності педагогічного колективу з розвитку професійно-етичної культури взаємопов'язані з відповідними принципами у вихованні й розглядаються як вихідні положення, визначають загальне спрямування становлення майбутнього медичного працівника, основні вимоги до його змісту, методики та організації. Ці принципи формують систему вимог, які охоплюють всі сторони навчально-виховного процесу. Принципи діяльності педагогічного колективу з розвитку професійно-етичної культури студентів медичного коледжу: гуманність, нормативність, диспозитивність, конфіденційність, імперативність.

Для ефективної діяльності педагогічного колективу з формування професійно-етичної культури майбутнього медика необхідно [6, с. 11]: створення

освітнього середовища, яке сприяє прояву творчого потенціалу майбутніх медиків; удосконалення структури навчальних планів, змісту навчальних дисциплін, надання їм гнучкості й варіативності з метою підвищення рівня освітніх потреб студентів щодо професійно-етичної підготовки; забезпечення гуманістичної спрямованості змісту навчальних дисциплін, які сприяють розвитку професійно-етичної культури майбутнього медика, зокрема – суспільно-гуманітарних.

Лікарі та медичні сестри, які викладають у навчальних закладах медичного профілю, повинні знайомити студентів з Етичним кодексом медичних сестер України, зокрема відповідальністю за його порушення [2]. За недотримання етичних норм, медичних сестер можуть покарати застосовуючи: 1) зауваження; 2) попередження про неповну професійну відповідність; 3) припинення членства в Асоціації на термін до одного року; 4) повідомлення в місцеві та центральні керівні органи охорони здоров'я про факти порушення.

Як уже зазначалося, ефективність діяльності медичних закладів та надання медичної допомоги населенню залежить не тільки від професійного рівня медичних працівників, а й від рівня їх професійно-етичних знань, свідомості та культури. [5]. Розв'язання проблем становлення професійно-етичної культури у майбутніх медиків у медичних коледжах вимагає перегляду організаційно-педагогічних засад і методики підготовки медичних працівників, реалізацію завдань формування в них гуманності, моральних переконань, професійних цінностей, набуття певного практичного досвіду, необхідного для реалізації гуманістичних знань у практичній діяльності в галузі охорони здоров'я. Виховання моральних принципів у студентів медичних коледжів передбачає [1, с. 1-2]: формування духовного світу майбутніх бакалаврів медицини; врахування основних засад становлення та професійного розвитку їхнього світогляду, гуманістичних переконань; постійне збагачення професійно-етичних знань; вироблення свідомого ставлення до навчання, самоосвіти; виховання психологічної стійкості та позитивних емоцій від медичної діяльності; розвитку

гідності та громадянської позиції; гуманістичне спрямування змісту, методів і форм навчання.

Професійна позиція студентів базується на системі ціннісно-сміслових позитивних ставлень майбутнього фахівця до: діяльності, її особливостей, умов, результатів; соціокультурного простору, можливостей детермінації середовищних систем можливостями даної професії; бачення себе у професії. Соціально-психологічною основою ефективного виховання професійно-етичної культури є такі моральні риси, як співпереживання та милосердя. Вони мають стати внутрішньою духовною потребою, моральним кредо людини, яка їх виражає повсякденними вчинками та діями.

Таким чином, процес формування професійно-етичної культури розглядають як своєрідну технологію освітньої діяльності, яка передбачає певні етапи, що становлять структуру професійного та морально-правового виховання. Цей процес включає професійно-етичне самовизначення майбутнього медика та інтеграцію в ході навчання окремих набутих професійно-етичних якостей у єдине ціле. Основа формування професійно-етичної культури – гуманістичне спрямування особистості, що передбачає добровільність, власну ініціативу та творчість у виконанні відповідних навчально-пізнавальних дій, прагнення до саморегуляції своїх професійно-етичних знань, а також зусилля викладачів медичного коледжу на виявлення в студентів стійкого інтересу до розвитку професійно-етичних якостей.

В основі концепції формування професійно-етичної культури майбутніх медиків лежать три взаємопов'язані складові професійної етики медичного працівника: моральна свідомість, моральна діяльність, моральні відносини. Це зумовлює вибір когнітивно-змістового, мотиваційно-діяльнісного та комунікативно-особистісного компонентів формування професійної етики.

У *структурі* професійно-етичної культури дослідники виділяють чотири компоненти [7, с. 5]: *аксіологічний*, який дозволяє розкривати професійно-етичну культуру медичного працівника як сукупність деонтологічних цінностей;

технологічний, що виступає як сукупність способів і засобів діяльності медичного персоналу; *творчий*, який є свідченням прояву креативності медичного працівника, і *особистісний* – розкриває професійно-етичну культуру медика як специфічний спосіб реалізації сутнісних сил людини.

Спираючись на викладене ми пропонуємо структуру професійно-етичної культури майбутніх фахівців медичного профілю. *Професійно-етична* культура медичного працівника відрізняється складністю й багатомірністю, виступає як предмет, засіб і результат навчальної та професійної діяльності, у процесі якої засвоюються й розширюються певні специфічні категорії цінностей. Вона містить компоненти: *особистісний, професійний і соціальний*, що проявляються у таких аспектах (рівнях): “ставлення до себе”, “ставлення до пацієнтів”, “ставлення до колег” і “ставлення до суспільства”. Відповідно етичні кодекси медсестри (як міжнародний так і національні) також поділяють морально-етичні норми за низкою рівнів.

Таким чином, професійна медична етика тісно пов'язана з компетентністю, кваліфікацією медиків, рівнем їхніх ділових професійних рис. Власне не моральні якості, а їхнє поєднання з професійними знаннями, навичками і досвідом створює необхідний комплекс професійних та особистісних якостей, які реалізуються під час виконання професійного обов'язку, пов'язаного з охороною та збереженням здоров'я населення. Причому, коли йдеться про виховання професійно-етичної культури медичних працівників, потрібно не лише сформулювати студентам кодекс відповідних моральних положень стосовно медичної діяльності, а забезпечити їх засвоєння, виробити в майбутніх медиків здатність орієнтуватися у складних клінічних ситуаціях, які вимагають високих морально-ділових і соціальних якостей, а також спроможність ефективно вирішувати професійні завдання в цих ситуаціях, протистояти психологічним труднощам тощо.

Показниками сформованості професійно-етичної культури є певні якості особистості та поведінка медичного працівника, узгоджена з вимогами професійно-етичних правил. Фундаментальними етичними знаннями, які

визначають професійно-етичні якості медичних працівників є: моральний обов'язок, моральна відповідальність, справедливість, честь і гідність медика, медичний такт, вимогливість, толерантність тощо [4, с. 14-15]. Важливим положенням дослідження є процес перетворення етичних знань у структурне утворення моральних переконань, що пов'язано з низкою чинників, зокрема неперервність формування професійної етики як необхідна умова переходу мотивів у діяльність. Реальним виразом сформованості професійної етики медика є моральні відносини з різними категоріями людей, з якими він спілкується (пацієнти та їх родичі, колеги, лікарі, адміністрація медичних закладів тощо).

Повноцінна реалізація професійно-етичної культури можлива за умови [7, с. 5] *регулятивного, нормативного та виховного функціональних компонентів* діяльності педагогічного колективу навчального закладу.

Отже, концептуальними основами формування професійно-етичної культури медичного працівника в медичних коледжах є: створення системи професійної підготовки, яка сприятиме формуванню загальнолюдських моральних і професійно-етичних якостей майбутніх фахівців, враховує вимоги етичних кодексів професійної діяльності; скерування виховної аудиторної та позааудиторної роботи на національне та патріотичне виховання, формування демократичного світогляду і громадянської позиції, розвиток екологічної свідомості, комунікативної культури, етичних та естетичних поглядів; цілеспрямоване формування в студентів усталеного комплексу якостей, властивостей, моральних переконань і моральної свідомості, які безпосередньо впливають на моральну поведінку та моральні відносини майбутнього медика, відповідають конкретним професійним вимогам і притаманні відповідній медичній спільноті; врахування взаємозв'язку між характером навчально-професійної діяльності та розвитком професійно-етичних поглядів і переконань; забезпечення наступності у формуванні професійно-етичних знань та інтегрування у процесі професійної підготовки всіх взаємопов'язаних складових професійно-етичної культури медичного працівника; забезпечення спрямованості

професійної культури медиків на реалізацію морально-етичних вимог суспільства; спрямування суспільно-гуманітарної підготовки в медичних коледжах на входження особистості у медичну діяльність, успішне професійне становлення та професійну адаптацію.

Виокремлення концептуальних основ формування професійно-етичної культури дозволяє визначити відповідні напрями роботи, що проявляється у методичних підходах і технологічних процедурах [7, с. 8-9]. На основі аналізу результатів низки наукових досліджень [1; 4; 7] та практичної діяльності медичних коледжів для реалізації запропонованих концептуальних основ на технологічному рівні пропонуємо забезпечити: організацію цілісної системи формування професійно-етичної культури майбутнього медика, яка включає перспективний план і програми діяльності студентів, спецкурс “Професійно-етична культура медичного працівника”, дидактичні матеріали для науково-методичного забезпечення формування професійної етики, комплекс різноманітних заходів з відповідною спрямованістю на весь період навчання; реалізацію професійно-етичної підготовки студентів шляхом передачі знань про загальні категорії етики, історії морально-етичних норм, різних етичних поглядів, змісту професійно-етичних норм і гуманістичних цінностей діяльності в галузі охорони здоров’я; моделювання проблемних ситуацій, у яких необхідно приймати рішення щодо морального вибору у процесі професійної діяльності (проектування і створення ситуацій і можливих варіантів вирішення поставлених завдань; обговорення ходу технологічних дій, прийнятих рішень, шляхів досягнення результатів із включенням у цей процес експертів, медиків-практиків, педагогів з інших дисциплін); застосування психологічних тренінгів з метою розвитку вмінь і навичок спілкування та взаємодії з різними типами пацієнтів і різними колегами-медиками, а також використання вправ, спрямованих на розвиток професійної інтуїції, творчих здібностей, вербального й невербального спілкування, уміння працювати у творчій мікрогрупі тощо; практична діяльність під керівництвом педагога чи медика-практика в реальних умовах медичного закладу в різних

відділеннях, де вирішуються конкретні проблеми застосування професійно-етичних принципів; створення умов для творчої самореалізації і саморозвитку студентів (створення наукових проблемно-пошукових груп, реалізація програм науково-дослідної роботи спільно з медичними ВНЗ, проведення науково-практичних конференцій, конкурсів студентських праць тощо); формування у студентів емоційно позитивного ставлення до обраної професії, до морально-етичних проблем медичної науки та галузі охорони здоров'я, до змісту та гуманістичної спрямованості роботи медичного працівника, а також позитивної мотивації щодо розвитку моральних переконань з орієнтацією на саморозвиток і самовдосконалення; урахування та застосування інтегрованого впливу усіх компонентів освітнього середовища медичного коледжу на формування професійно-етичних цінностей медичного працівника, та його особистісних індивідуальних якостей.

Отже особливості професійно-етичної культури медичного працівника визначаються рівнем його загальної, професійної та психологічної підготовки в навчальному закладі, специфікою професійно-етичної спрямованості навчального середовища медичного коледжу та професійного середовища медичного закладу, рівнем післядипломної освіти, а також особистісними якостями. Сутність змісту професійно-етичної культури медичного працівника проявляється в альтруїстичному характері професійної діяльності в галузі охорони здоров'я, спрямованості на гуманізацію професійних відносин, а також творчу реалізацію етичних цінностей, моральних переконань та ідеалів адекватно до професійно-етичних норм діяльності медика. Значні можливості формування та розвитку професійно-етичної культури майбутніх медичних працівників вбачаємо у можливостях гуманітарних дисциплін.

1. Андрійчук О. Я. Виховання гуманності у студентів медичного коледжу в процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / О. Я. Андрійчук. Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2003. — 19 с.

2. Етичний кодекс медичної сестри України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uamed.net/dok/codex2.html> – Заголовок з екрану.
3. Колечко Остап. Професіоналізація як чинник розвитку професійної ідентичності особистості / О. Колечко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Науково-методичний журнал. – 2009. – №4. – С.153-160.
4. Кривошеєва О. І. Формування професійної етики майстрів виробничого навчання в професійно-технічних навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. І. Кривошеєва. Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця, 2007. — 20 с.
5. Надюк З. Управління якістю медичної допомоги та її доступність для населення України / З. Надюк // Вісник Національної академії державного управління. – 2005. – № 3. – С. 255-256.
6. Переймибіда Л. В. Організаційні засади діяльності педагогічного колективу з розвитку деонтологічної культури учнів медичного ліцею : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Л. В. Переймибіда. Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2008. — 21 с.
7. Пономаренко О. В. Формування професійно-етичної культури соціального педагога : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / О. В. Пономаренко. Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2001. — 20 с.
8. Правовые основы здравоохранения в России / [под ред. чл.-корр. РАМН Ю.Л. Шевченко]. – М. : ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 2000. – 211 с.
9. Сенюта І. Біоетичне законодавство України : перспективи становлення та розвитку [Електронний ресурс] / І. Сенюта // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2006. – Випуск 42. – 384 с. – Режим доступу : http://law.lnu.edu.ua/fileadmin/user_upload/visnyk/Visnyk_42.pdf.
10. Стеценко С. Г. Медичне право України: Підручник / Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я.; [за заг. ред. д. ю. н., проф. С. Г. Стеценка]. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. – 507 с., с. 40.

Юлія Колисник-Гуменюк

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ЭТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ МЕДИКОВ

Работа посвящена исследованию концептуальных основ психологических особенностей формирования профессионально-этической культуры будущих медицинских специалистов. Проведен анализ основных факторов влияния на профессиональную деятельность. Выдвигается предположение о взаимосвязи данных факторов в процессе формирования профессиональной культуры медицинского персонала.

Ключевые слова: профессиональное становление, медицинский персонал, этика, мораль, медицинская этика.

Yuliya Kolisnyk-Humenyuk

CONCEPTUAL BASES OF FORMING OF PROFESSIONALLY-ETHICAL CULTURE OF FUTURE MEDICAL WORKERS

Work is devoted to research of conceptual bases of psychological features of forming of professionally-ethical culture of future medical specialists. There is performed the analysis of basic factors of influence on professional activity. There is presented a supposition about intercommunication of these factors during process of forming of professional culture of medical personnel.

Keywords: professional becoming, medical personnel, ethics, moral, medical ethics.